

PROČ PŘEDČÍTÁNÍ SAMO NESTAČÍ. A PROČ MÁ PŘESTO OBROVSKÝ VLIV NA ROZVOJ ŘEČI DÍTĚTE

Předčítání bývá často doporučováno jako jednoduchý způsob podpory řeči. Sama ho považuji za velmi důležité, ale zároveň je potřeba říct jednu podstatnou věc: největší přínos nemá samotné „čtení textu“, ale živý kontakt mezi dospělým a dítětem nad knihou. Právě tam vzniká skutečný prostor pro rozvoj řeči.

.....

Předčítání pohádek je podle mě **jednou z nejpřirozenějších cest, jak podpořit vývoj řeči v předškolním věku**. Zároveň však nestačí dítěti jen pravidelně číst. **To nejcennější se totiž neodehrává ve chvíli, kdy dospělý přečte text od začátku do konce, ale tehdy, když se dítě do čtení opravdu zapojí**. Když se dívá, ukazuje, odpovídá, přemýšlí, ptá se a dospělý na jeho reakce navazuje. V takové chvíli už nejde jen o milý večerní rituál, ale o **skutečný prostor, ve kterém se řeč přirozeně rozvíjí**. Právě tehdy dítě nezažívá jazyk pasivně, ale vstupuje do něj, pracuje s ním a postupně si ho osvojuje jako něco živého a smysluplného.

Ve své praxi vidím, že rozdíl mezi dětmi, kterým je pravidelně čteno, a těmi, které tuto zkušenost nemají, nebývá jen ve slovní zásobě. **Je mnohem širší**. Tyto děti obvykle lépe rozumějí delšímu sdělení, snáze udrží pozornost, přesněji pojmenovávají situace i emoce a bývají jistější v rozhovoru. Umějí lépe vyprávět, navázat myšlenku a sdělit, proč se něco stalo. **Nejde tedy jen o to, kolik slov dítě zná, ale jak s jazykem zachází, jak mu rozumí a jak s ním dokáže pracovat v běžné komunikaci**. Naopak u dětí bez pravidelného kontaktu s knihou bývá řeč často užší, méně pružná a někdy i méně přesná. Často jim chybí větší jistota při vyprávění, hůře drží linii sdělení a mají menší zkušenost s jazykem, který přesahuje běžné provozní věty každodenního života.

Velmi důležité je i to, že předčítání dítěti nabízí jazyk, který je bohatší než běžná denní komunikace. Knihy přinášejí přesnější vyjadřování, pestřejší věty i slova, která se v rodinách při každodenním provozu často vůbec neobjevují. Dítě tak neslyší jen jednoduché pokyny a běžné odpovědi, ale jazyk, který mu pomáhá chápat souvislosti, vztahy, pocity, změny i děj. Tím se nerozvíjí jen rozsah slovní zásoby, ale i cit pro význam, odstíny slov a způsob, jakým se jazyk používá v kontextu. **A právě to je pro rozvoj řeči mimořádně důležité**. Jedním z velmi silných zjištění je, že pravidelné čtení může v raném věku vytvořit opravdu obrovský rozdíl v tom, kolika slovy je dítě vystaveno. **Odhady ukazují, že do pěti let může jít o rozdíl v řádu více než jednoho milionu slov**. To je obrovský rozdíl v jazykovém prostředí dítěte, a právě takové prostředí potom výrazně ovlivňuje, z čeho dítě při vlastním vyjadřování vůbec může čerpat.

Současně je dobré narovnat jednu velmi rozšířenou představu. Mnoho lidí má pocit, že čím více slov dítě slyší, tím lépe se bude řeč vyvíjet. Jenže tak jednoduché to není.

Samotné množství slov ještě automaticky nezaručuje kvalitní jazykový rozvoj. Rozhodující je hlavně kvalita kontaktu. Velkou roli hraje to, zda mezi dítětem a dospělým vzniká skutečný rozhovor. Právě střídání komunikačních rolí, tedy to, že dítě něco řekne, dospělý reaguje, dítě odpoví a komunikace pokračuje dál, má pro jazykový rozvoj mimořádnou hodnotu. **Jinými slovy: dítě neroste jazykově nejmíc z toho, že na něj dospělý mluví, ale z toho, že mluví s ním.** A právě v tom je síla společného čtení, pokud je živé, citlivé a otevřené dětským reakcím.

To dobře vysvětluje, proč samotné pasivní předčítání nemusí stačit. Když dospělý jen čte a dítě pouze poslouchá, přínos bývá menší. **Když se ale čtení promění v dialog, výsledky bývají výrazně lepší, zejména v oblasti aktivního vyjadřování.** Dítě si neukládá jazyk jen „do zásoby“, ale začíná ho samo používat. Učí se vyprávět, vysvětlovat, hledat slova a formulovat vlastní myšlenku. Postupně získává zkušenost, že jazyk není jen něco, co přijímá, ale něco, s čím může samo tvořit, sdílet a přemýšlet. **A právě tento posun od pasivního přijímání k aktivnímu používání považuji za jeden z největších přínosů společného čtení.**

Překvapivé přitom je, že předčítání není žádný zázračný nástroj, který automaticky vyřeší všechny obtíže v řeči. Když je čtení příliš povrchní, nepravidelné nebo úplně bez interakce, jeho efekt může být malý. Některé programy ukázaly, že nízká intenzita a formální doporučení samy o sobě nestačí. **To velmi přesně odpovídá i zkušenosti z praxe: nestačí rodiči říct „měli byste číst“. Je potřeba ukázat mu i jak.** Jak se zastavit, jak se ptát, jak nechat dítě domýšlet, jak rozšiřovat jeho odpověď a jak kolem knihy vytvořit skutečný rozhovor. **Teprve tehdy se z předčítání stává nástroj, který má opravdovou sílu.** Bez této složky může zůstat jen pěkným zvykem, ale nevyužije svůj skutečný potenciál.

Předčítání má velký význam i proto, že nerozvíjí jen řeč v úzkém smyslu. **Rozvíjí také myšlení, pozornost, představivost a porozumění.** Dítě při příběhu sleduje posloupnost děje, učí se chápat příčinu a následek, přemýšlí o motivech postav a postupně se učí mluvit i o tom, co není vidět přímo před ním. To je nesmírně cenné, protože právě zde se jazyk propojuje s myšlením. **A bez tohoto propojení se řeč nerozvíjí do hloubky.** Nejde tedy jen o to, aby dítě umělo pojmenovat věci kolem sebe, ale aby dokázalo jazykem zachytit vztahy, souvislosti, úvahy i vnitřní prožívání. Neurovývojové studie navíc ukázaly, že děti z prostředí, kde se více čte a kvalitně sdílí kniha s dospělým, vykazují při poslechu příběhů vyšší aktivaci oblastí spojených s porozuměním významu a představivostí. To velmi dobře zapadá do toho, co jako odborníci pozorujeme i v běžné praxi.

Za velmi podstatné považuji i to, že společné čtení podporuje dítě v tom, aby se učilo mluvit o věcech, které nejsou právě tady a teď. Běžná každodenní komunikace se často točí kolem okamžité reality: obuj se, pojď sem, dej mi to, najíme se, půjdeme ven.

Kniha ale dítě vede dál. **Učí ho mluvit o minulosti, budoucnosti, vztazích, motivech, pocitech, přáních nebo obavách postav.** A právě tato schopnost je pro rozvoj řeči i myšlení mimořádně důležitá. Díky příběhům se dítě postupně učí jazyk používat nejen k reagování na přítomný okamžik, ale také **k přemýšlení, vysvětlování a sdílení vnitřního světa.**

Zároveň je potřeba otevřeně říct, že čtení samo o sobě nenahradí všechno. Například v oblasti výslovnosti, fonologického rozlišování nebo cílené práce s hláskami má své místo přímá a vědomá podpora. Kniha je v tomto směru nádherným prostředkem, jak dítě motivovat, zaujmout a vytvořit přirozený kontext, ale některé jazykové a řečové obtíže vyžadují i cílenější vedení. **O to víc je důležité nepřeceňovat jednoduché rady a zároveň nepodceňovat to, co společné čtení skutečně umí.** Jeho síla nespočívá v tom, že by vyřešilo vše, ale v tom, že **buduje velmi pevný základ, ze kterého může další rozvoj vyrůstat.**

Jako odborník zároveň vnímám potřebu upozornit na časté chyby rodičů. Jednou z nich je spoléhání na pasivní podněty, zejména na obrazovky. Ty sice mohou dítě zabavit, ale **nenahradí skutečný jazykový vztah.** Řeč se nerozvíjí nejlépe tam, kde dítě obsah jen přijímá, ale tam, kde se aktivně zapojuje do komunikace. Další chybou je příliš časté opravování, které může dítě od mluvení spíše odradit. Někdy se také stává, že doma knihy sice jsou, ale nikdo s nimi skutečně nepracuje. Přitom právě společné sdílení knihy je to, co má největší hodnotu. **Nejde tedy o množství knížek na polici, ale o to, co se mezi dítětem a dospělým děje, když je otevřou.** A právě tam se často rozhoduje o tom, zda bude kniha pro dítě jen předmět, nebo skutečný jazykový most.

S tím souvisí ještě jedna důležitá věc. Rodiče někdy mají pocit, že musí při čtení všechno dělat dokonale, nebo že dítě musí vydržet dlouho v klidu a soustředěně poslouchat. To ale není podstatou společného čtení. **Mnohem důležitější je, aby vznikl bezpečný, přirozený a pravidelný prostor pro kontakt.** Někdy stačí krátká chvíle, několik minut, jeden obrázek, jedna věta, jedna otázka. **Nejde o výkon. Jde o kvalitu sdíleného času** a o to, aby dítě mělo zkušenost, že jazyk je spojený s blízkostí, zájmem a radostí.

Velký smysl má předčítání i pro děti, které se nevyvíjejí zcela typicky. Cenné může být u dětí, které potřebují více času, více podpory nebo vyrůstají ve dvojjazyčném prostředí. Právě u nich může být kniha krásným mostem k jazyku, pokud je používána citlivě, pravidelně a v přirozeném kontaktu s dospělým. **Nejde o tlak na výkon, ale o vytváření bohatého, srozumitelného a bezpečného jazykového prostředí.** I zde však zůstává klíčové totéž: **největší sílu má živý rozhovor, ne pouhé odříkání textu.** Dítě potřebuje nejen slyšet jazyk, ale mít možnost v něm být, vstupovat do něj a zažívat ho v blízkém vztahu s dospělým.

Zajímavé je také to, že účinek předčítání neroste jen s počtem přečtených stran. **Je mnohem těsněji spojený s tím, jak dítě při čtení přemýšlí a jaký prostor dostává k**

vlastnímu vyjádření. Někdy může mít větší hodnotu krátké čtení s otázkami, reakcemi a skutečným kontaktem než dlouhé mechanické čtení bez jediné dětské odpovědi. **To je podle mě velmi důležitá zpráva i pro rodiče, kteří mají pocit, že nemají dost času. Nemusí číst dlouho.** Podstatné je číst způsobem, který dítě vtahuje do děje a zve ho ke společnému přemýšlení.

Proto pravidelné předčítání jednoznačně doporučuji. Ne proto, že je to módní rada, ale proto, že spojuje několik důležitých věcí najednou. Dítě při něm slyší kvalitní jazyk, rozšiřuje si slovní zásobu, učí se rozumět souvislostem, přemýšlet o ději a mluvit o tom, co prožívá. Současně si vytváří vztah k řeči, ke komunikaci i ke sdílenému času s dospělým. **A pokud je u toho přítomný skutečný vztah a skutečný dialog, vzniká prostředí, ve kterém řeč roste nejlépe.** Ne mechanicky, ne pod tlakem, ale přirozeně, bezpečně a do hloubky.

Za sebe bych to shrnula jednoduše: **předčítání není cenné jen proto, že dítě slyší pohádku. Je cenné hlavně proto, že je u toho s námi. A právě v tomto společném prostoru se řeč rozvíjí nejlépe.**

PŘEDČÍTÁNÍ

NEJEN POKROK!

*Je to prostor, kde roste řeč dítěte!
Největší přínos nemá samotné čtení textu,
ale to, co se děje mezi Vámi a dítětem.*

CO PŘEDČÍTÁNÍ DÍTĚTI PŘINÁŠÍ?

- 1 BOHATŠÍ SLOVNÍ ZÁSObU**
Dítě slyší slova, která v běžné komunikaci často nezazní
- 2 LEPŠÍ POROZUMĚNÍ ŘEČI**
Učí se chápat souvislosti, děj i vztahy mezi věcmi
- 3 SCHOPNOST VYJADŘOVAT SE**
Postupně se učí formulovat myšlenky a vyprávět
- 4 ROZVOJ MYŠLENÍ**
Přemýšlí o příčinách, následcích i pocitech
- 5 DELŠÍ POZORNOST**
Učí se naslouchat a udržet pozornost u sdělení

Logošik@2026